

RDEČI PRAPOR

Izhaja
v Ljubljani
vsaki petek.

Glasilo jugoslov. soc. demokracije.

Naročnina znaša: Za avstro-ogrske kraje za celo leto 5.44 K, za pol leta 2.72 K, za četrt leta 1.36 K. — Za Nemčijo za celo leto 5.96 K, za pol leta 2.98 K, za četrt leta 1.49 K. — Za Ameriko za celo leto 7.28 K. — Posamezne številke stanejo 10 vin. — Reklamacije so poštne proste. Ne-frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 42.

V Ljubljani, dne 19. oktobra 1906.

Leto IX.

NASLOVA: Za dopise, rokopise za list: **Uredništvo «Rdečega Prapora», Ljubljana.** — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: **Upravištvo «Rdečega Prapora», Ljubljana, Frančiškanske ulice štev. 8/1.**

Večerni mrak.

Še enkrat se je zazdelo slovenski liberalni stranki, da ji je usoda pomolila roko, ki jo reši iz mlake končnega pogina; ali samo zdelo se ji je. Bila je vera, prihajajoča iz želje, ne pa iz prepričanja, ne iz zavedanja, da bi bilo mogoče, kar narekuje hrepenenje.

Občutek slabosti se je že močno razvil v liberalnem organizmu in na vseh koncih in krajih se je dvigala tužna resignacija. Kadar jih je najbolj prišlo, so celo priznavali, da je splaval vsaki up po vodi. Volilna reforma pa jim je prizadela najhujše udarce, da so tavalji okrog v temni omotici, ne vedoči, kam bi se obrnili in česa bi se oprijeli. Tedaj je prišla naenkrat afera s koroškimi mandati. Dr. Brejc, ki goji tih antagonizem proti Šustersiču, je mislil, da je prišel čas, ko bi se lahko uresničile njegove častihlepne želje, postavil se je k velikemu bobnu in začela se je razlegati znana pesem o smrtni obsodbi koroških Slovencev. In tedaj se je zazdelo liberalcem, da so našli zdravilo za svoj senilni, vsled dolgoletne lenobe za življenje nesposobni in s političnimi absurdnostmi zastrupljeni organizem. Tuintam so zadoneli akordi o Korošanu, neskladno, neubrano, a glasno; liberalci, ki niso poznali nikoli ljudstva, so pa mislili, da prešinja tista ogorčenost, v katero so se sami po sili vživeli, ves slovenski narod od Drave do Jadranskega morja. Vedeli niso ljudje, ki jim je duša naroda večja tajnost nego apokalipsa, da je seveda povsod neko-

liko ljudi kratkih misli, ki se jih lahko hipno navduši z vsako, tudi mnogo slabejšo frazo, nego je tista o Koroških, ali da se razbline tak entuziazem ravno tako kakor dim, kadar zaveje veter.

Na koroško afero so zidali liberalci svojo novo eksistenco; ali ta fundament je iz peska in zato je nezmisljena nova zgradba liberalne stranke, tudi če ne bi bila stavba sama po sebi pretežka naloga za take arhitekte, kakor jih ima liberalna koterija.

Ako bi bilo ostalo liberalcem šele toliko zdravja, da bi se znali ogledati po deželi in brez predsodkov presoditi dejanski položaj, se ne bi mogli spuščati v delo reorganizacije svoje stranke. Če jih ne bi moglo zadržati nič drugega od tako brezuspešnih poskusov, bi morali vpoštevati vsaj dejstvo, da bi s tem samo ovirali zdravi razvoj naroda in pospeševali klerikalizem. To bi jim moralo diktirati edini sklep, ki ima smisla na nameravanem zaupniškem shodu in ki se glasi: **Oficielni razpust liberalne stranke.**

Voditelj slovenskega liberalizma se je skliceval na prirojeni nagon za obstanek, ki je vodil liberalce v njih nesrečni opoziciji proti volilni reformi. S tem nazorom bi se dalo seveda opravičiti še marsikaj drugega; iz njega izvirajo gotovo tudi najnovejši poizkusi, rešiti stranko. Ali eksistenčni nagon, kakorkoli je močan v vsakem zdravem organizmu, vendar ne zadostuje, da bi ohranil, kar nima več eksistenčne moči in eksistenčnih pogojev. Marsikak bolnik, ležeč na smrtni postelji, hrepeni še po življenju, pa se mora vendar posloviti, ker zapušča vitalna moč njegovo telo. A so tudi ljudje, ki se preselijo brez žalovanja in brez groze na drugi svet, ker jim je um dovolj jase, da so izpoznali večni zakon pri-

hajanja in odhajanja in izpremembe ter vedo, da so dovršili svojo nalogo. Še nekoliko drugačen je položaj liberalne stranke; njen slučaj opravičuje samomor in ji ga naravnost diktira, ker je postala nesposobna za svojo ulogo, preprečuje pa tiste, ki bi jo lahko bolje izvrševali.

In vodja je dejal tudi, da mu je bila, odkar lahko zrelo misli, borba proti klerikalizmu takorekoč severna zvezda.

Borba proti klerikalizmu je bila tudi naravna naloga liberalne stranke. Da, — borba proti klerikalizmu bi mogla biti še edino geslo, ki bi zbralo ostanke nekdanjega ponesnega liberalizma. Ali ta parola ne zadostuje za ustanovitev ali obstanek stranke, ker ne more izbrisati drugih, vsaj enako močnih, v marsičem še mnogo močnejših nasprotnih interesov, nego je antiklerikalizem. Boj proti klerikalizmu lahko združuje na enem polju razne skupine, ki so sicer med seboj neodvisne in jim nobeni okovi ne branijo, zastopati svoje specialne interese, ne more pa vkleniti vseh takih organizmov v eno škatljo, v kateri morajo zatajiti svoj lastni značaj. Stranka, ki je samo protiklerikalna, je ravno tak nonsens, kakor tiste komične stranke iz polpreteklega časa, ki so bile «samoslovenske».

Ali pa je za boj proti klerikalni reakciji sploh treba stare liberalne stranke? Ne oziraje se na to, da sploh ni ukrotila klerikalnega zmaja, temveč se je v njeni eri šele prav razvila njegova moč, je novo, mlado gibanje proti klerikalizmu dovolj evidentno in čimprej izgine stara liberalna stranka, tembolj bode to gibanje lahko uprlo proti klerikalizmu svoje moči, ki jih mora sedaj deliti, da more nastopiti proti liberalizmu. Teh mlajših sil ne pridobi liberalna stranka nikoli več; kajti

Listek.

Hans Kirchsteiger:

Pod spovednim pečatom.

Z avtorjevim dovoljenjem poslovenil E. Kristan. Dalje.

Sin mu je vse premalo praktičen. „Le cerkev in vedno cerkev in potrpežljivo čakanje!“ S tem pa ne pride v duhovništvu naprej. Ako je sin sam tak slobodnež, ki si ne zna napraviti prostora, mora pa oče malo pomagati. Tak urednik, to ni njegov okus; to ne nese nič. Dobra župnija bi bila že nekaj drugega. Strela božja, če bi postal njegov Gustel župnik v Gospojni, to bilo veselje za očeta in čast! Tedaj bi bil lahko kmalu zopet župan in šolski načelnik, pa bi lahko pokazal prokletim ošabnim liberalnim učiteljem, kdo in kaj da je. Ali dokler je

Hercog župnik, ne spravi niti svoje čitalnice na noge. Pravila so pač že potrjena, ali udov ima komaj sedem in mnogo več jih tudi ne zbere.

Župnik mora torej odtod, najsi je tudi Gustel še premlad za naslednika. Seveda je bogati mlinar, strogo klerikalen mož, oče duhovnika, že dostikrat prav pošteno očrnil župnika pri škofu, pri jezuitih in pri kanoniku Šusterju; ali iz župnije ga le še ni mogel spraviti. Ali sedaj pojde, sedaj mora iti. Očetovsko oko je videlo bistro. Anka je vendar njegov otrok in zato jo je rad pogledoval in tako je zadnji čas opazil čudno izpremembo na njej. Dekle je zaljubljeno, to ji pozna na očeh; in debelejša je tudi že, nego je bila. Gotovo je v drugem stanju. Ali v koga bi bila zaljubljena. Na ples ne gre nikamor, znanstva nima z nikomur. Tristo hudičev, nihče drugi ne more biti pravi,

nego župnik sam. Na kaj drugega ni misliti in čisto naravno je. Ako imajo miši slanino, jo pač jedo. In taka miš mora biti tudi župnik.

Pa le počakaj, sedaj si mi zašel v past. Mar naj dovolim, da mi skruni far lastno dete? Da bi bil tako slab oče? Seveda, nepokvarjeni Gustel ni opazil v svoji nedolžnosti ničesar o Ankinem stanju. To bi bile seveda levite za očeta. Saj mu še dovolil ni, da bi se drugič oženil.

Take misli so brodle mlinarju cele ure po glavi, dočim se njegov nedolžni sin pri Anki ni čutil tako samotnega, kakor oče v prazni spalnici. Gori pa je ležal župnik, ki se mu ni hotel približati spanec, pa se je nemirno valjal po postelji. Slišal je, kako so se odprla vrata kaplanove sobice, slišal je tihe korake gospoda redakterja, pogostoma ga je slišal tudi zjutraj, ko se je vračal.

živeti hočejo svoje življenje in — tudi to je naravno — ne marajo dati svoje krvi, da se jo vljuje liberalizmu v žile. Liberalna stranka bi se lahko za silo še nališpala, oživetila pa ne more več. Stala bi samo na poti, kakor dela tudi lipov bog napotje, četudi ne more grmeti in treskati.

Umreti je treba. «V lepoti umreti,» je zanosno klicala Hedda Gablerjeva. Ali je liberalni stranki vsaj taka smrt še mogoča?

Ako sklene zaupniški zbor 25. novembra v obžalovanja vredni kratkovidnosti nadaljevanje liberalne eksistence, nov program s stariimi delavci, morda še kakšno prekrstitev brez popolne izpremembe organizma, tedaj ne more prinesiti usoda nič drugega, nego trpljenje bolniške, astmatične starosti in končno smrti z vsemi nelepimi, odbijajočimi znamenji trohnenja. Na bojnem polju pasti ne more ta stranka več, kajti nihče več ne gre proti njej z mečem in tudi ona ne more vihteti kopja. Edina lepa smrt je torej prostovoljna abdikacija in če jo liberalna stranka izvoli, pade vsaj na njen konec blažja luč; in zaradi takega konca se ji utegne še oprostiti stare grehe, katerih se ji ne bi moglo prizanašati, dokler caplja živim, za življenje sposobnim pred nogami.

Dopisi.

Jesenice na Gorenjskem. (Železniška nezgoda in pogrebna profanacija.) Zgradba nove železnice od Jesenic do Trsta, v katerih vidi kapitalistični svet samo sredstvo za povzdigo dobička, je zahtevala že pred otvoritvijo veliko število žrtv, mnogo več, nego je izvedela javnost. V naši družbi je že tako, da ga ni večjega kulturnega dela, pri katerem ne bi tekla delavska kri in če se tudi profitarški svet rad izgovarja, da ni nikjer mogoče preprečiti vseh nesreč, je vendar resnično, da bi se vsaj velik del nezgod lahko preprečilo, ako ne bi bil v dobi kapitalizma dobiček vedno važnejši, nego zdravi udje in življenje delavcev. Ravno stavba bohinjske železnice je obogatila zgodovino neopravičenih delavskih žrtv za ogromno število. A tudi po izvenredno slavnostni otvoritvi nove železnice preži nevarnost in zahteva svoje žrtve. Dočim je v času stavbe lakomnost privatnega kapitala stavljala delavsko življenje na kocko, prihaja sedaj znani zistem državnih železnic s svojo napačno varčnostjo in z nadmerno preobložitvijo osebja do veljave. Tako se je zgodilo dne 24. septembra tukaj grozna nesreča. Čistilec izmen, I. P r o s e n, se je hotel izogniti na postajo prihajajočemu vlaku, pa je zato prekoratil tir št. 2. Naenkrat pa je pridrdral ravno po tem tipu vlak št. 16 iz

Spovedni pečat pa ga je zaklepal v sobo, prepovedoval mu je, stopiti na hodnik in preprečiti pot grešniku, ki se je izpovedal pri njem. Le ene dolžnosti mu ni mogel naložiti spovedni pečat, prisiliti ga ni mogel, da bi spal, dočim mu je razjedala dušo najljutejša bol.

Mlinar je bil od nekdanj energičen mož. Ako je kaj hotel, ni dal miru, dokler ni dosegel. Ura v njegovi spalnici je bila ravno dvanajst in še ni popolnoma utihnil odmev zadnjega udarca, ko je še pisal. To škofu namenjeno pismo je bilo trdo delo. Pačiti je moral svojo pisavo, da je bilo videti, kakor bi bila pisala kakšna prepobožna tercialka, kajti njega ne sme smatrati škof za denuncijanta. Kajti sicer bi visoki gospod lahko sumil, da je njegov sin vpleten v stvar. Mladi gospod pa ne sme slutiti, da postavlja njegov oče morda temelj njegovi sreči.

Samo s pisemskimi napakami, ki jih je hotel namenoma vmešati, se mu ni bilo treba truditi. Teh je v njegovih pismih tudi sicer dosti. Tako je ta noč splodila pismo,

Trsta, ki je pograbil nesrečnega železničarja in ko so ga mrtvega potegnili izmed koles, je bil popolnoma razmesarjen in zmečkan. Ne vemo, komu bode prišla krivica te nesreče; vemo pa, da se po določbah veljavne inštrukcije ne sme rabiti neizurjenih delavcev brez nadzorstva v prometni službi in da se ne sme pustiti sočasno dveh vlakov v postajo. To je že drugi slučaj, ali pri državni železnici se menda ne bodo nikoli naučili ničesar.

Ostanke ponesrečenega delavca so zbrali z lopato ter so jih položili v krsto. Ko je komisija opravila svoj posel, so prenesli razmesarjeno truplo v mrtvašnico. Dne 27. septembra ob pol 5. uri popoldan je bil pa pogreb. Člani tukajšnje železničarske organizacije so darovali svojemu sodrugu venec, ki je imel po stari navadi rdeče trakove. Nihče ni mislil, da bi bile pri pogrebu kakšne zapreke. Ali v Jesenicah je župnik Z a b u k o v e c, slovenski javnosti že dobro znan, mož, na katerega upliva rdeča barva po priliki tako kakor na bika. Nekdaj je bila v krogih zalot-skih duhovnikov sploh tradicionalna navada, da so demonstrirali proti rdečim trakovom. Ali večinoma so sčasom vendar izpoznali, da je to neumnost, pa so odnehali. Toda gospod Z a b u k o v e c je ves srečen, ako more javno pokazati svojo zakrknjenost in rdeči trakovi so mu dali za to lepo priložnost. Razkačen je poklical Prosenovo vdovo ter ji je naložil, naj poskrbi, da se ne bode nosili rdečih trakov pri pogrebu, ker drugače ne spremlja krste. Gospod župnik je pač popolnoma pozabil, da je bil ponesrečeni delavec katoliški kristjan in da je njegova dolžnost, opraviti mrtvaško službo brez ozira na politično mišljenje mrtvega in tistih, ki ga spremljajo do groba. Nekoliko sodrugov se je napotilo k bojevitemu duhovniku, da bi mirno posredovali. Ali vse prigovarjanje je bilo zaman. «Ne, pa ne,» je dejal razkačen župnik; «če ne odstranite rdečih trakov, ne grem pod nobenim pogojem s sprevedom, kajti — tako je modroval čudno poučeni dušni pastir — rdeča barva pomeni revolucijo proti cerkvi!» To je govoril v času, ko se je od njega zahtevalo cerkveno opravilo! Končno je dejal, da vpraša ljubljanskega škofa.

Ali je storil to ali ne, nam ni znano; ravno tako ne vemo, kaj mu je škof eventualno odgovoril. Seveda bi bilo to zelo zanimivo. Vsekakor je bil pogreb zelo čuden in je razburil Jeseničane do skrajnosti, kajti takega vedenja niso pričakovali niti od gospoda Zabukovca. Udeležilo se je spreveda mnogo železničarjev ne le iz Jesenic, temveč tudi iz Gorice in iz Trsta in seveda si niso dali vzeti pravice do rdečih trakov. Gospod

ki je naslikalo gospojinskega župnika kot nesramnega pohotneža, ki je zapeljal svojo dekle Anko, o čemur na srečo še nič ni znano v župniji, tako da je pravi čas, odstraniti pokvarjenega duhovnika iz fare, preden pride stvar na škodo svete cerkve na veliki boben.

Podpis se glasi: „Zvesto dete svete cerkve“.

Ako bi bil imel cerkovnik priložnost, da bi bil čital to pismo, bi se bil gotovo smatral za hrabrega junaka, ker je bil tako pogumen, da je podpisal pismo, ki ga je poslal škofu.

Dva dni je nosil mlinar svoje pismo v žepu, preden so mu dovolili opravki, da je skočil v Raming, kjer ga je oddal na pošto.

Ko je dobil prečastiti duhovni pastir tekom enega tedna oba pisma, je bil uspeh obeh za čudo popolnoma različen.

Prvo mežnarjevo pismo je skoraj razveselilo škofa: Gospojinskega župnika itak ni maral zaradi njegovega liberalnega mišljenja. Sedaj ima dokaz črno na belem, da je lahko duhovnik, ki koketira s sovražniki

Zabukovec je blagoslovil krsto, pa se je odstranil hitro, kakor bi ga zlodji podili. Počakal je na pogreb pred cerkvijo, menda da zabrani nosilcem rdečih trakov vstop, potem se je zopet tako hitro oddaljil. Na pokopališču je vnovič čakal, v naglici je blagoslovil krsto pa je zopet nagloma izginil. Spremljevalci, zlasti žene so bile tako razkačene, da so sodrugi le s težavo obvarovali prepotentnega duhovnika pred inzultu.

Katoliško časopisje bode seveda pri prvi priložnosti zopet trdilo, da je socialna demokracija sovražna cerkvi. Ali taki slučajji pojasnjujejo pač najbolje, zakaj peša vera in zakaj se odvrča vedno več ljudi od cerkve, v kateri ne najdejo več krščanske ljubezni in ne slišijo verskih nauk, temveč naraščajoči fanatizem in strastno sovraštvo. Cerkev sama podi ljudstvo od sebe.

Vrhunika. Našim klerikalcem je posebno sodrug Suštersič ali po domače Berlinšek trn v peti. Vsak teden mora biti v «Slovincu». In vendar se stari možak dosedaj ni nič pregrešil, kajti od svojih mladih dni dosedaj se pošteno živi z delom svojih rok, in je tudi svoje otroke spravil do poštenega kruha. Naj kdo pogleda našo dekanjsko klerikalno bisago in pa starega Berlinška, potem bo lahko takoj razsodil, kdo se več muči. Da je vrgel Berlinšek že marsikateri sold v klerikalno bisago, je sigurno, gotovo je pa tudi, da mu ga klerikalna bisaga ni nobenega vrnila. Posebno se pa naši delodajalci bojé, da se ne bi njihovi delavci organizirali, in da se jim ne bi oči odprle ter ne bi hoteli biti živina kakor so dosedaj, ki se da le izkoriščati za njihov žep. Noben delavec nima pravil bolniške blagajne, tako da se v slučaju bolezni z njim dela, kakor se hoče. Posebno manjka reda in discipline v tovarnah, tako da se vidi čestokrat pijane ljudi med delom pri posebno nevarnih strojih. In ker tovarnar delavca slabo plača; se mu boji reči kako besedo, da bi mu delavec ne pustil dela, ker h takim suženjskim plačam se delavci ne drenjajo. Posebno velja to za parketno tovarno v Vrdu. Ali je že videl gosp. obrtni inšpektor «tovarniški red» v tej tovarni? Mojster nima nobenega ugleda pri delavcih, ker ga gospodar ne podpira, in se sam zato ne briga. V vsakem kotu najdeš steklenico s špiritom ali z žganjem. Namesto da bi bil dotični, ki nosi žganje v tovarno, kaznovan, jim gospodar se sam daje potuho. Pred kratkim je dobil mojster delavca, ki je nesel ravno liter špirta v tovarno in mu ga je razlil po tleh. Kaj je nato storil gospodar, kateremu se je delavec pritožil? Špirit mu je plačal. V opekarni ravno tega gospodarja

cerkve, ki ne hodi čez drn in strn s klerikalno stranko, ki se briga za take posvetne reči, kakršne so železnice, ki podpira od papeža proketo novodobno šolo in frama-sonske šolske družbe, ki ustavlja poljedelske zadruge, a ga ni videti na katoliških shodih, ki je provzročil toliko tožb prejšnjega katoliškega župana in njegovega zaslužnega sina, da je popisana v črni knjigi že cela stran z njegovimi grehi — da je tak liberalni duhovnik lahko tudi moralno izpriden. To je dejal vsevedoči škof že dostikrat; a sedaj ima jasen dokaz za svoje prepričanje v rokah. Dobival je pač take dokaze vsaki teden in če bi hotel odstaviti vsakega župnika, o katerem je dobival tožbe zaradi kuharice, tedaj bi bilo kmalu pol škofije brez župnikov.

Ali navada je bila, da je vsak taki grešnik skesano priznal pregreho ter da je izpodil staro kuharico, pa vzel drugo. In bili so sami za cerkev in za katoliško stranko zaslužni možje.

Topot pa hoče dati vzgled; naj se vé, da zna škof tudi kaznovati nedostojnega pastirja.

je moral pred nekaj časa mojster bežati, ker jim je branil med delom piti žganje, in gospodar je — molčal.

Ali se to ne pravi delavce med delom navajati na pijančevanja? Da si delavci pri svoji slabi plači ne morejo piva ali vina privoščiti, je naravno, in mu nobeden ne zameri, ako si že privošči včasih kaj žganja; da se pa pijančevanje do skrajne meje žene, je pa preveč, in kaže gospodarja dotične tovarne v slabi luči. O žalostnih razmerah tukajšnjega delavstva bomo še poročali, za zdaj samo toliko. Delavci, varujte se žganja, ker ta dela iz vas živino!

Iz Cerknega na Goriškem. 30. m. m. so sklicali tukajšnji takozvani naprednjaki javni shod, katerega se je udeležilo tudi okrog 50 rudarjev iz Idrije. Vseh udeležencev na shodu je bilo okrog 90 — torej mala udeležba, ker so o shodu sklicatelji molčali doma, le v Idriji so naznanili. O shodu bi sploh ne poročali, ako bi »Slovenski Narod«, »Soča« in »Primorec« tako ne lagali v svojih poročilih o tem shodu. Sodrugi A. Kristan iz Idrije je goriški »naprednjakom«: A. Gabršček, dr. Levpušek in dr. Puc, ki so prišli iz Gorice na shod, povedal istino ter jih pošteno pokrtičil. Jeli so ga z medklici motiti. Zlasti jih je bolelo, ko jih je poučeval: kako so hinavski, ko zahtevajo na shodu splošno in enako volilno pravico za deželni zbor goriški in — trgovsko zbornico (!) goriško; volilno reformo v državnem zboru pa zamejujejo ter se proti nji bore v svojih glasilih ter po svojih poslancih. Ko je sodrug A. Kristan omenjal, da je narodno-napredni poslanec goriški, g. Oskar Gabršček tako navdušeno deloval za splošno in enako volilno pravico, da so ga celo iz odseka za volilno reformo izključili, ker ni nikoli k sejam zahajal — bili so goriški voditelji Gabršček in drugi kar penasti od jeze. Ko jim je govornik govoričenje glede koroških in sploh izvenkranjskih Slovencev, ki »so prikrajšani po volilni reformi«, označil kot navadno hinavstvo — hu, ni bilo medklicev ne konca ne kraja. Ko je sodrug A. Kristan še pokazal na njih »protiklerikalno delo« (Gabršček je shodu priporočal v svojem »protiklerikalnem govoru«, »far naj bo v cerkvi in šoli, tam naj dela, kar hoče — samo politiko naj v cerkvi in sploh drugod pri miru pusti!«) stopil je iz odra, rekoč: povedal sem vam, kar vam je šlo — zdaj pa gremo, kar nas je soc. demokratov. In šli so Idrijčani, z njimi Otaležčani, tako da nas je ostalo še kakšnih 20. Gabršček se je še malo jezil nad Kristanom in shod se je zaključil, ker se ni

imelo komu govoriti. Dr. Puc se je zastonj učil govora, ki bi ga imel spustiti na nas, kajti — govoril ni, ker stenam pač ni hotel. Taka je resnica; ako bi mi hoteli biti surovi ter vpiti tako kot so »naprednjaki«, potem bi bilo drugače. Nam se ni šlo za drugo kot to, da smo povedali naše mnenje tem psevdonaprednjakom! — V naši občini se socialna demokracija prav zelo širi, podobčina Otalež je poslala v obč. odbor cerkenski tri soc. demokrate. Plužnja, Bukovo, Masore — v teh podobčinah pa priredimo javen shod, na katerem bomo še bolj jasno označili vse sovražnike delavskega ljudstva. M. D—a, Bukovo.

Zidani most. (Železničarske stvari.) Na tukajšnji postaji se je nabralo toliko materiala za opravičene pritožbe železničarskih uslužbencev in delavcev, da jih je vendar treba vsaj mimogrede nekoliko omeniti. Pri nas se je lahko naučiti, kako lahko se ljudje včasih izpreminjajo, kar najbolje dokazuje, da se ne sme zanašati delavstvo na nobene posameznike, temveč le na svojo organizacijo. Zlasti se odlikuje šef kurilnice Lauter, nekdanji »socialistični agitator«, ki izkorišča delavce s premogom in kurilniške delavce do skrajnosti. Pri tem človekoljubnem delu ga zvesto podpira glasoviti kurjaški mojster Primožič; oba grozita starim delavcem s premogom, da bodo hipoma odpušteni, ako bi se le en strojevodja pritožil zaradi nezadostne priprave premoga. Tudi postajni načelnik Studeny, ki so ga uslužbenci nekdanje navadno čislali, se je pod raznimi uplivi tako izpremenil, da bi se vse osobe, izvzemši nekoliko denunciantov prav od sreča oddahnili, ako bi šel v zaslužni pokoj.

Pragersko. (Zakaj naj se brigajo potni inspektorji.) Višji nadzornik Schörtlter iz Graca vtika svoj cenjeni nos rad v stvari, ki mu nič niso mar, zato pa morda nima časa, da bi skrbel za reči, ki spadajo v delokrog njegovih dolžnosti. Shodov ne mara gospod Schörtlter in zato izprašuje, kdo je sklical kak shod, kdo je govoril, kdo je sedel poleg poročevalca in podobne reči, ki želó diše po terorizmu. Gospodu iz Graca svetujemo, naj se rajši informira o sledečih rečeh, ki bi mu dale dosti opravka, ako hoče izvrševati svojo pravo službo. Skladišni delavci, ki imajo opravka z manipulacijo pri brzih, osebnih in tovornih vlakih, delajo po 26 do 28 ur službo, kakor da bi bili stroji, ne pa ljudje iz mesa in krvi. Potem so prosti 20 do 22 ur. Od doma pa imajo po 1½ do 2 uri hoda. In za tako morečo službo dobe po K 2.20 do K 2.40 na dan. Izpreminjevalni čuvaji so prosili, da

se jih menja na službenih mestih in da se določi enega delavca za čiščenje izmenjav, katero morajo doslej oskrbovati sami, vsled česar so se primerile pred kratkim že tri nesreče in je bil en čuvaj z dvema premikačema obsojen. Pogleda naj tudi, kako je pri glavnem prehodu čez progo. Tam stoji en mož, ki je od 8. ure zjutraj do 8. zvečer v službi in v celem mesecu en dan prost. Zanimaj naj se zato, koliko časa mora mož nositi eno službeno obleko in kakšno beraško plačo ima. Potem naj tudi vpraša, kakšna varnost vlada ponoči, ko mora čuvaj pri menjavi sam opraviti premikanje in brez obzira na zimo, sneg, dež in veter paziti na prehod, ker prihaja tudi ponoči mnogo vozov in bi bilo treba tam posebnega človeka. Tudi gospod postajenačelnik naj bi se brigal nekoliko bolj za te razmere, ne pa da skrbi najbolj za to, kako bi prav potlačil osobe, ako je kdo povabljen na sodnijo. Nauči naj se presojati, koliko more storiti človek; saj mora poučiti uslužbence po instrukciji celó, če naredi kakšno napako, ne pa da jih zmerja z »ravbarji, tatovi i. t. d.« in jim žuga s pretepanjem. Tega naj se prav hitro odvadi, sicer bode obžaloval surovost. Ako bi se bolje zanimal za razmere na postaji, bi moral izpoznati, da je število uslužbencev in delavcev absolutno nezadostno; ozira naj se po rampi in pri premikačih. Skrbi naj za to, da se določi za razne službe take ljudi, ki so sposobni zanje, da se ne bodo morali vozni mojstri in vodje premikarskih oddelkov po nepotrebnem tako mučiti. Premikače je treba poučiti, da ne sedajo pri premikanju na hodniške deske, da ne skačejo na vozove v teku, da postavljajo plošč ne skačejo pri premikanju po strehah vozov, da se ne spuščajo vozov s popotniki v prosti tek. In če se bode zanimal za take reči, se bode prepričal, da je še marsikaj, kar zahtevajo predpostavljeni, nasprotno predpisom.

Shodi.

Litija. Ljubljanska železničarska podružnica (južne železnice) je priredila dne 4. t. m. v Litiji društven shod z dnevnim redom »Položaj železničarjev in nameravani provizijski sklad za južno železnico.« Shod je bil dobro obiskan; podružnico je zastopal sodrug Dostal, poročal je sodrug Kopač iz Trsta, čegar poljudna, skoraj dve uri trajajoča razlaganja so bila sprejeta s splošnim odobravanjem. Litijski sodrugi so potem predlagali, naj se ustanovi tukaj posebno vplačevalnico in je bil predlog soglasno sprejet.

Toda ne. Tudi župnik je pastir, dober pastir in če pade nedostojni župnik predenj na kolena pa prosi odpusčenja, ako izpodi izprideno dekle, ako obljubi, da se izpreobne in da bode pridno deloval za katoliško stranko, tedaj se hoče pokazati tudi temu izgubljenemu sinu dobrega pastirja. Res bi se sedaj lahko maščeval za mnogo skrbi, ki mu jih je prizadel ta župnik s svojim liberalnim mišljenjem; vendar hoče biti milostiv gospod. In že v naprej se je veselil tiste ure, ko bode ležal ponosni župnik pred njegovimi nogami; v duhu je že študiral lepi govor, s katerim izpreobrne izgubljenega sina.

Toda lepo namišljeni prizor je pokvarila nekoliko dni pozneje došlo in celo nepodpisano pismo.

Anonimne tožbe so bile škofu najljubše. Nikakor ni mogel dosti često naglašati, da stori vsakdo dobro delo, ako naznani drugzega, da ga doseže kazni, ki ga izboljša. Kdor pa stori to, ne da bi povedal svoje ime, se pokazuje tako nesebičnega, da se odreče celo škofove zahvale; storil je torej dobro delo edino le zaradi svetega smotra, ne da bi pričakoval škofovo priznanje.

Toda komaj je škof dočital mlinarjevo anonimno pismo, in že je planil škofov tajnik, oblečen z dolgim duhovniškim talarjem, po veliko srebrno skledo, ki je bila do polovice napolnjena z žaganjem in je stala za pisalno mizo, pa jo je klečeč dvignil pred škofom. Male nadpastirjeve oči, ki jih je bilo sicer komaj videti izpod debele ohlapne naslage masti, so se siloma povečale in mučno je bilo, videti belo-zenico. Obraz je pobledele, kakor da bi bil mrličev. obenem pa se je izlil iz stokajočih ust curek zelenkaste tekočine in nerazločen kos. Prvi curek se je razlil po lepi preprogi, prihodnji, katerih je bilo mnogo, je pa ujel prečastiti gospod tajnik, ki je gledal z globokim spoštovanjem svojega trpečega škofa, prav okretno s srebrno skledo.

Kadarkoli je dobil škof neprijetno poročilo, n. pr. o izgubljeni volilni bitki, o pokvarjeni nadi na bogato dedščino ali, kakor danes, o prestopku kakšnega duhovnika, se mu je vzdigovalo po cele ure.

V njegovi okolici so smatrali to za znamenje posebne svetosti, češ, škofu se tako gabi greh in preganjanje svete cerkve, da se upre vsa narava v njem. Začetkoma so sprav-

ljali take izbruhe svetosti skrbno kot bodoče relikvije; ko pa niso kmalu več razširjali dišav svetosti, so nehali s tem nabiranjem. Točno pa so zapisali vsak tak izbruh in njega vzrok, da bodo imeli jasne dokaze, kako se je blaženim studil greh in kako so ga sovražili, kadar bode po škofovi smrti uveden kanonizacijski proces.

Bled kakor smrt in opotekaje se je odšel škof v svojo domačo kapelico. Tam se je vrgel na tla in plakal je nad groznimi grehi gospojinskega župnika, da bi se bil kar smilil človeku. In potem je tožil Bogu, da mu je naložil tako težko breme.

„Oh, zakaj si me naredil škofa! Zakaj si mi izročil tako odgovorno dostojanstvo? O zakaj nisi rajši odločil, da bi bil ostal kaplan?“

Ob tej obtoževalni molitvi je popolnoma pozabil, kako je delal z vsemi štirimi, da se je povzdignil; pozabil je, da se je že v prvih dvajsetih letih vedno roval naprej in če bi moral biti kaplan, ne pa škof, da bi ga uničila goreča slavoohlepnost in postal bi bil ne le nesrečen duhovnik, temveč tudi sovražnik cerkve.

Zidani Most. Dne 5. t. m. je bil v Mozerjevi gostilni javen železničarski shod, kateremu je predsedoval sodrug Lasnik, dočim je bil izvoljen za zapisnikarja sodrug Pohar. Udeležba je bila zelo velika. Poročal je sodrug Kopač iz Trsta o položaju železničarjev in o nameravanem provizijskem skladu ter je žel splošno priznanje. Po končanih razpravah je bil izvoljen odbor za podružnico, ki se jo ima ustanoviti na mesto dosedanje vplačevalnice.

Ptuj. Dne 6. in 7. oktobra sta bila tukaj dva ljudska shoda, na katerih je predsedoval sodrug Rozman, poročal pa je sodrug Kopač iz Trsta, in sicer zvečer nemško, dopoldan pa slovensko. Oba shoda sta bila dobro obiskana, zlasti na slovenskem je bila udeležba boljša kakor zadnjič.

Pragersko. Dne 7. t. m. ob 8. uri zvečer je bil tukaj javen ljudski shod z dnevnim redom »Klerikalizem in ljudstvo«. Predsednik je bil po soglasni volitvi sodrug Pečenin. Poročal je sodrug Kopač iz Trsta, potem je govoril še sodrug Novak iz Slov. Bistrice. Oba govora sta naredila najboljši vtisk na mnogobrojno zbrano ljudstvo.

Postojna. V nedeljo, 14. t. m. je bil tukaj ljudski shod z volilno reformo na dnevnem redu. Udeležilo se ga je nekaj nad sto delavcev, večinoma železničarjev ter kmetov. Prostor pri Burgerju je bil zelo poln in lahko bi se tedaj reklo, da je bil shod dobro obiskan. Toda ako pomislimo, da je Postojna večji trg in da se ga je vedno vštevvalo med posebno zavedne, moramo reči, da se nam zdi to izpričevalo precej napačno. Vidi se, da so tudi tukaj igrali liberalci na prvo violino in povsod, kjer se je godilo to, je ostala na koncu politična apatija in blaziranost, najžalostnejši pojav v javnem življenju. Liberalna inteligenca se rada posmehuje politično nastopajočemu delavstvu, ali resnica je vendar, da je med delavstvom in to gospodo ogromna razlika, a ne v prid gospodi. — Obžalovati je le, da je v Postojni tudi še lepo število delavcev, ki se jim še niso odprle oči, pa se brezpozno udinjajo gospodarjem, ki znajo prav temeljito izrabljati ta položaj v svojo ekonomsko korist. Večinoma so to delavci lesne stroke in če se vzame v obzir, da ima ravno ta branža na Kranjskem jako lepo organizacijo, je ta slučaj dvojno obžalovanja vreden. — Shodu je predsedoval sodrug Jernejčič, poročal pa je sodrug E. Kristan, ki je obširno razložil aktualno gibanje za splošno in enako volilno pravico in odnose dogodke v parlamentu ter v odseku za volilno reformo.

Pol dneva je ostal moleč in stokajoč na kolenih v kapelici. Kar je bil izvedel iz pisem o župniku Hercogu — ne, v njegovih očeh že ni več župnik — to presega največjo ostudnost, ki jo je bil kdaj slišal o duhovniku.

Najprej zapelje ta človek nedolžno dekle, ki mu povije dete, potem pa živi v konkubinatu z zapeljanko. Vse to bi se končno še pretrpelo, saj se zgodi dostikrat. Ali potem vzame svojo hčer v župnišče in oskruni tam lastno dete!

Naposled se je umiril. Še bled, a s povzdignjeno glavo je odšel iz kapelice. Škof je in dostojen naslednik svetega Pavla, ki je doživel v Korintu enak slučaj. Storil bode, kar je storil on. Da, brezbožni duhovnik, zvesta duhovščina in dobri kristjani naj vidijo, da je škof po srcu Gospodovem. Čeravno ima le prozaično ime, nastopi vendar kakor sveti Pavel in postane svetnik kakor on.

Konec prvega dela.

Seveda je pri tej priložnosti razkril tudi žalostno taktiko naših liberalcev ter je nedvomno dokazal, da je vsa gonja proti volilni reformi, naj je uprizorjena pod tem ali onim ščitom, samo posledica politične slabosti in pritajenega sovraštva do delavskega ljudstva. Shod je burno pritrjeval izvajanju govornika in vidi se, da se zbujata tudi tukaj demokratični duh ljudstva.

Št. Peter na Krasu. V »Narodnem hotelu« je bil v nedeljo popoldan ob 4. uri ljudski shod z dnevnim redom »Delavstvo in volilna reforma.« Udeležba je bila jako dobra; prostorni salon in sosedne sobe so bile polne ljudstva, med katerim smo opazili topot tudi mnogo ženstva. Govoril je sodr. E. Kristan iz Ljubljane, ki je s svojim temeljitim, vse strani sedanjih bojov za volilno reformo pojasnjujočim govoru kar najbolj navdušil ljudstvo. Brezbizirno je govornik prijel mahinacije proti volilni reformi in njegovi argumenti so prepričali poslušalce, da so vsi izgovori, ki jih rabijo nasprotniki, ničevni ter jim je edini namen, preprečiti še za eno državnozbornsko periodo vsako reformo, kar se jim seveda ne bo posrečilo. Na shodu je bilo pač navzočih tudi nekoliko nasprotnikov, oglasil se pa ni nihče več za besedo.

Divača. Dne 13. t. m. je bil tukaj v gostilni »Baraka« železničarski shod, na katerem je poročal sodrug Josip Kopač iz Trsta o predmetu »Napredek in železničarji«. Za predsednika je bil izvoljen sodrug Konobelj. Shod je bil jako dobro obiskan; udeležilo se ga je takorekoč vse osobe, ki je bilo prosto službe. Govornik se je obširno pečal z idejnim in materijalnim razvojem v življenje človeštva posegajočih razmer ter je zelo zanimivo in popularno naslikal pot, po kateri je hodil človek, da je došel do sedanje višave. Poseben oddelek je posvetil govornik sedanjim razmeram in ulogi, ki jo igrajo železničarji v njih ter je dokazal, da so železničarji poklicani odpirati pot zdravemu napredku, ne pa zadrževati ga; potrebno je torej tudi, da se otresejo vseh duševnih spon in rešijo starinskih predsodkov, pa da presodijo vse pojave z jasnim pogledom in si tako ustvarijo zdravo, močno podlago za uspešno delo v svojo in svojcev korist. Zares zanimivi govor sodruga Kopača je naredil velik vtisk in je sprožil željo, da bi tudi sodrugi v Divači dobili večkrat tako priložnost. Ker je bilo navzočih tudi več nemških sodrugov, je sodrug Konobelj v markantnih potezah raztolmačil Kopačev govor tudi v nemškem jeziku. Končno je bil podan predlog, da se preosnuje vplačevalnico v podružnico, kar je bilo soglasno sprejeto, ter je bil izvoljen takoj provizorični odbor.

Trst. V nedeljo, 30. septembra, se je vršil v delavskem domu javen shod organizacije uslužbencev c. kr. glavnih skladišč, na katerem so sklepali o ultimatumu, ki se ga ima vročiti ravnateljstvu z ozirom na spomenico, ki so jo predložili pred šestimi meseci, v kateri so obširno razložili svoje razmere in svoje zahteve.

Iz poročila predsednika je razvidno, da je od predložene spomenice ravnateljstvo sicer nekaj ukrenilo, toda le v malenkostnem obsegu, kar gotovo ne odgovarja razmeram in pravičnim zahtevam delavstva; posebno pa, ker se je ustreglo enim in pozabilo popolnoma na druge. Pretečeni petek pa je ministrstvo določilo, povisati mezde delavcem mehaničnega oddelka in pometačem na K 1:40 na teden, ker bi odgovarjalo na 6 ali 7% zvišanja na teden napram prejšnji plači. Toda delavstvo se je naveličalo beračiti in tudi noče več pričakovati milosti, temveč je, oziroma se na razne druge nedostatke in zahteve, ki še pričakujejo odgovora, sklenilo predložiti vodstvu c. kr. glavnih skladišč ultimatum, v katerem zahtevajo, da odgovori v teku treh dni na vsa vprašanja, zabeležena v spomenici z dne 6. marca 1906.

Na tem shodu so izjavili solidarnost v slučaju boja: Kopač za železničarje, Zollijo za delavce proste luke, Guasti za mornarje in kurjače i. t. d. Ko so se govorili sodrugi

Kopač, Pagnini in Jedrejčič, se je zborovanje zaključilo.

Upati je, da se vodstvo zave kritičnega stališča na obeh straneh ter da ne pride do skrajnega konflikta, kar bi gotovo škodovalo mnogo, toliko na eni in drugi strani, kolikor tudi trgovinskemu prometu mesta.

Domače stvari.

Poštni uradniki v Ljubljani so imeli v nedeljo shod, ki se je pečal z njih položajem in z gospodarskimi zahtevami. Gibanje poštnega uradništva traja že nekoliko let, ali dolej še ni rodilo pravega uspeha; država se izgovarja ravno tako, kakor vselej, kadar imajo delavci kakšne zahteve: Da nima dovolj denarja. Vlada je sicer izdelala nekak načrt, po katerem naj bi se izboljšalo razmere poštних uradnikov, ali lahko se pravi, da so ponudbe ministrstva naravnost porogljive, kajti z njimi bi se bilo dalo pomagati uradnikom pred dvajsetimi leti, ne pa danes, ko je draginja dosegla znano omotilno višavo in so se vse napake vladajočega sistema poostriale do skrajnosti. Odgovor vlade je zelo razburil uradnike in na iniciativo osrednje zveze poštних uradnikov so se vršili v nedeljo protestni shodi po 33 mestih. Tudi v Ljubljani. Govorilo se je o položaju poštних uradnikov in o njih zahtevah in shod je sprejel sledečo resolucijo:

«Poštno prometno uradništvo, zborujoče dne 14. oktobra 1906 na Dunaju in v 32 mestih totranske državne polovice, glasno protestuje proti temu, da se kljub njegovemu splošno priznanemu žalostnemu položaju še vedno ni temeljito zboljšalo njih materielnih in pravnih razmer. Odločno odklanja objavljeni izboljševalni program, ker ga presegajo deloma vladajoče draginjske razmere, deloma pa dolgoletna stagnacija avanziranja in ker utegne le zvišati še itak obstoječe globoko razburjenje do obupanja. Avstrijski poštni prometni uradniki vztrajajo pri tem, da se čimprej uveljavi njih dolgoletno namenu edino ustrezajočo zahtevo, da doseže vsak poštni prometni uradnik po 23 letih službovanja plačo osmega činovnega razreda po pravilno urejenem presledovanju, da se čimprej vpelje od visoke vlade dovoljeno 35 letno službeno dobo kot pravično odškodnino za žrtve, ki so v zvezi z vstetjem najnižje aktivitetne doklade, da pride čimprej v veljavo moderni službeni red, ki ga je obljubil na lanskem shodu poštних uradnikov delegat prejšnjega vodje trgovinskega ministrstva, da pa pride v veljavo zlasti tudi moderno disciplinarno postopanje ter da se reši vprašanje dopusta in nedeljskega počitka brez daljnega zavlačevanja in na tak način, ki bode odgovarjal izredno težavnim službenim razmeram pri pošti in brzojavu.»

Nezadovoljnost, ki se izraža v tej resoluciji, je zelo razumljiva. Značilen je tudi njen ton, ki se bistveno razlikuje od devotne ponižnosti v raznih prejšnjih prošnjah. Ravno tako značilno je, da je bil na dunajskem shodu izmed vseh poslancev, ki so bili navzoči, zares viharo pozdravljen socialno-demokratični poslanec Seitz. To je bilo seveda na Dunaju, dočim so v Ljubljani razmere še nekoliko drugačne ter je zelo dvomljivo, ali bi bili ljubljanski uradniki sploh povabili socialističnega poslanca, če bi ga Slovenci imeli. Sodeč po mali epizodi na tem shodu bi bilo tako povabilo precej neverjetno. Na Dunaju se je pač razpršilo že več predsodkov kakor v Ljubljani. In vendar so razmere vseh poštних uradnikov enake, njih zahteve so identične po celi državi ter še več: Sredstva, ki so jih začeli poštni uradniki rabiti, so prevzeta iz delavskega boja. Znano je, da je igrala pasivna rezistenca tudi pri poštнем uradništvu že svojo ulogo, in tudi v sedanjih fazi se računa prav resno s to eventualnostjo, zlasti na Češkem. Razumljivo je to, ker je značaj uradniškega boja enak delavskim bojem. Poštni uradniki se nahajajo v položaju, ki je v glavnih črtah popolnoma identičen z delavskim. Poštni uradniki so člani neposrednega raz-

reda, ljudje, ki nimajo kapitala, da bi mogli živeti od dohodkov brez dela, pa so vsled tega prisiljeni, prodajati svoje delo tistemu, ki ga potrebuje. Delodajalec pa določa samo ceno njihovega dela, varujoč svoje, odnosno svojega klijenta, kapitalizma, koristi, ki so diametralno nasprotne interesom delojemalcev, v tem slučaju poštinih uradnikov. Ker država iz lastnega nagiba — zelo naravno — ne zadosti potrebam delojemalcev, skušajo uradniki, ravno tako kakor delavci, doseči primeren vpliv na ureditev svojih plač in ostalih razmer. Interesi poštinih uradnikov so torej popolnoma enaki interesom delavstva in dosledno morajo rabiti enaka sredstva in enako taktiko, kakršno rabijo delavci. — To je vse, kakor velik napredek. Vendar se ga drži še napaka, katere niso naši uradniki doslej jasno izpoznali. Enakost interesov zahteva ne le posnemanje taktike, temveč solidarnost v boju in šele tedaj bodo uradniki na trdnih tleh, kadar izvedejo iz dejanskega položaja zadnjo konsekvenco, kadar store odločilni korak ter se pridružijo bojujočemu delavstvu. Koliko je vredna razredna solidarnost, se je eklatantno pokazalo v zadnjem gibanju uslužbencev in delavcev c. kr. glavnih skladišč v Trstu, ki so dosegli naravnost krasen uspeh, a zahvaliti ga imajo svoji proletarski organizaciji in brezpogojni solidarnosti vsega tržaškega zavednega delavstva.

A še drugi moment je ogromne važnosti za uradništvo. Vlada pravi, da nima dovolj denarja, a jasno je, da se brez denarja ne more ugoditi poštinih uradnikom. Od izrazov simpatije, s katerimi se jih je že precej obdajalo, ne morejo živeti. Res je pač, da vlada ne govori o pomanjkanju sredstev za zvišanje kongruje; ali vendar se mora vpoštevati, da je za vsak izdatek treba pokritja in vprašanje, odkod ga dobiti, je velike važnosti. Delavskim slojem so naložena že tako ogromna bremena, da jih komaj še prenaša. Izboljšanje plače, kateremu bi sledili novi indirektni davki, je tudi za poštne uradnike zelo problematične vrednosti, ker bi morali tako oddati, kar so sprejeli. Virov za dohodke je torej treba iskati drugod; vzeti je treba sredstev tam, kjer se jih res lahko najde, izpremeniti je treba sistem obdavčenja, angažirati je treba veliki kapital. A to je vprašanje politike, vprašanje demokracije in socializma. Uradnikom diktira njihov vitalni interes nalogo, da podpro in povečajo moč tisti stranki, ki ima edina dosti poguma, da ne »deluje za vse«, temveč da očitno nastopa za interese izkoriščanih slojev in proti izkoriščevalcem.

Kako se „Slovenski Narod“ iz svojih ljudi norčuje. O razmerah, ki vladajo v pivovarni bratov Koslerjev, smo svojčas obširno poročali, vendar pa še nismo izpregovorili zadnje besede. Naše tedanje trditve je v polnem obsegu potrdila tudi obravnava proti bivšemu akviziterju te tvrde, Franu Perdanu, ki se je te dni završila pred deželnim sodiščem ljubljanskim. Perdan je opravljal skrajno težavno in odgovornostno polno službo agenta in je tvrdki pridobil samo v Ljubljani do 30 novih odjemalcev. Dočim enaki uslužbenci drugih tovarn poleg navadne plače dobivajo še izdatno reprezentacijsko doklado, se je moral Perdan, ki je oče številne in revne družine, zadovoljiti z borno mesečnino 100 kron, dasiravno je, kakor je obravnava pokazala, tri- in štirikrat več potrošil v korist tvrde. Gospod Kosler je tudi pri obravnavi nastopil v pozi ošabnega kapitalista in zahteval, da mu Perdan povrne poneverjeno svoto 6470 K 81 vin. Ne bomo zagovarjali Perdanovih dejanj, dasiravno se nam vsiljuje prepričanje, da ni on tega toliko kriv, kakor umazanost bratov Koslerjev. Obtoženca, ki je bil obsojen v štirimesečno ječo s trdim ležiščem in postom ter v povrnitev škode in sodnih troškov, je izborno zagovarjal dr. Vl. Ravnihar. Perdan je bil zvest član narodno-napredne stranke in marljiv član ljubljanskega »Sokola« ter jahač ob priliki zadnjega veselekolskega sestanka v Ljubljani. In spričo teh dejstev konča »Slovenski Narod« svoje po-

ročilo o Perdanovi obravnavi s tole lakonično opazko:

«Ko je gosp. predsednik utemeljeval razsodbo, prisvirla je mimo vojaška godba, igrajoč bobnečo in veselo koračnico in ko so se še slišali zadnji nje zvoki, je Perdan korakal pred paznikom v štirimesečno pokorišče.»

Sodbo o okusu »Sl. Naroda« prepuščamo javnosti.

Slepa miš — ali kaj? Iz učiteljskih krogov se nam piše: »Ali ste čitali izjavo, katero je objavil »Slovenski Narod« v petek na prvem mestu? Dr. Tavčar in Engelbert Gangl, prvi za uredništvo »Slovenskega Naroda«, drugi za »Učiteljskega Tovariša«, sta prišla glasoviti »pajčolan pozabljenja« vsak za en konec in pokrila sta z njim v vzajemni milosti vse, kar sta si še pred nedavnim prav nemilostno očitala. Morda mislita, da sta to lahko storila v imenu liberalne stranke in slovenskega učiteljstva. Ali kdor je vodil njune misli, ni bil prijazen duh, kajti speljati ju hoče nekam, kjer je tema in zmota. Mogoče, da ima gospod dr. Tavčar pouvoir od liberalne stranke, ali gospod Gangl ni pooblaščen od naprednega učiteljstva, pa zato izjava prav gotovo ne doseže tistega uspeha, ki je menda izračunan. Da ne bode nesporazumljenja, bodi povedano, da nas ne bi izjava sama na sebi vznemirjala prav nič, ako ne bi tičalo nič v ozadju in ne bi bilo čitati med vrsticami. Ako sta gospoda Tavčar in Gangl užaljena, pa ju boli tisti ton, ki sta ga rabila »Narod« in »Tovariš« v svoji glasoviti polemiki, ostanemo čisto indiferentni, če se hočeta pobotati. Toda jedro razpora, ki je izbruhnil na površje, ne tiči v tonu »Narodovih« in »Tovariševih« člankov, pa se tudi ne da zaceliti ran, ki jih je pretrpelo učiteljstvo s takimi »recimo da ni bilo nič« izjavami. Problem je ta: Ali je bilo res, kar je »Tovariš« liberalni stranki očital bistvenega, ali ne. Ali je liberalna stranka zanemarjala učiteljstvo ali ne? Ali je liberalna stranka prezirala učitelje ter jih podila od dela, ali ne? Nobena izjava »Tovariševga« urednika ne spravi tega iz sveta, da so igrali učitelji v liberalni stranki nehvaležno ulogo komparzov, ki jih je bilo včasih treba, da se doseže sceničen efekt, a da jih liberalna stranka tudi ni smatrala za nič drugega, kakor za komparzerijo, napram kateri ni čutila nobene dolžnosti. Trdil je »Učiteljski Tovariš«, da je klavirni gmotni položaj učiteljstva pripisati klerikalnim, pa tudi liberalnim grehom. In tega ne more preklicati z nobeno izjavo, ker je preresnično, da bi se moglo preslepiti misleče učiteljstvo. Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« pa bi bilo tudi lahko opazilo, da je govorila ravno s tistimi članki ogromna večina učiteljev iz srca, kajti naveličali so se statiranja pri paradah in stradanja brez presledka. Naveličali so se tudi hlapčevske uloge, ki jim je bila odkazana, in razveselilo jih je, da je bila končno izrečena beseda, katero se je lahko smatralo za odpoved starim gospodarjem in za napoved novega dela. Toda pri »Tovarišu« menda ne umevajo učiteljske duše, kajti drugače se ne bi bilo moglo nikoli zgoditi, da iščejo pot povratka v hišo, v kateri so bili zasmehovani in kjer se jim je končno pokazalo vrata. Ali naj se začne stara igra iznova? Zopet »slepa miš«? Seveda liberalni stranki je bila afera neprijetna. Z loparjem se hitro udari, a na posledice je treba misliti, preden se zavijti gorjačo. Lahko verujemo, da je liberalni stranki sedaj žal; saj so bili učitelji zanj vendar važnejši element, nego je trdil »Slov. Narod« v svoji ošabnosti, in če ne bi bili, bi vendar bila škoda zanje v času, ko beže vse podgane z liberalne ladje. Približuje se čas liberalnega zaupniškega zbora in če je že znotraj vse prazno, bi imela stranka rada vsaj teatralno scenerijo, s katero bi zakrinkala svojo popolno razrovanost. Pa bi bili učitelji zopet dobri komparzi. Ali je to modri namen? Ne varajte se, gospoda! Ako bi se dali učitelji res zlorabljeni za tako igro,

tedaj ne bi zaslužili druge uloge. Mi pa mislimo, da bolje poznamo svoje tovariše in igra se bode izjalovila.

Nemške šole po slovenskih krajih razburjajo zadnji čas zopet javnost. Zlasti v Spodnji Šiški in v Hrastniku so provzročile veliko prahu. In pokazalo se je zopet, da je sodba »vodilnih« narodnih krogov v takih vprašanjih zelo nejasna. Da se nam ne bode zopet po stari navadi podtikalo teorij, katerih nismo zastopali nikoli, konstatiramo najprej, da je po našem prepričanju šolski pouk, zlasti za začetnike, uspešen edino v jeziku, ki ga razume otrok najbolje in ki mu teče gladko. Za slovenske otroke je torej gotovo samo slovenska šola primerna. Lov na slovenske otroke za nemške šole je kulturni greh prvega reda, kajti za ceno eventualnega ponemčenja bodo taki otroci v izobrazbi daleč zaostali izza svojih sovrstnikov, ker ne bodo mogli slediti pouku, ki ga ne razumejo. Taka protipedagoška politika se maščuje prejalislej nad otroci. Obsojati pa je tako ravnanje tudi zaradi tega, ker ima vsak narod nedvomno pravico do narodnega razvoja, ponemčevanje v otroških letih s pomočjo šole je pa nasilno sredstvo in ga torej nikakor ni mogoče odobravati. Vse to je nedvomno. Ali s tem absolutnim načelom se nikakor ne more vtemeljiti vsega, kar se dela pri nas v vprašanju nemških šol. Taktika, ki jo zasledujejo najradikalnejši narodovci, je videti na prvi pogled znamenita, pa je vendar v svojih konsekvencah Slovincem samim škodljiva. Misli se, da se dokumentira odlično narodno čuvstvo, ako se protestira proti nemškim šolam sploh. Ali ost se obrne prav lahko tudi proti Slovincem. Da je snovanje nemških šol v popolnoma slovenskih krajih sovinstično izzivanje, je gotovo; ali o nemški šoli za Šisko se že ne more kar tako površno soditi. V Šiski živi veliko število železniških uslužbencev, ki niso Slovenci in tudi niso krivi, da so nameščeni ravno v Šiski. Poslali so jih tja in slušati so morali. Pa imajo otroke. In kakor se slovensko dete slabo uči v nemški šoli, tako so njih otroci v slovenski šoli prave sirote. Vrhutega imajo taki starši pričakovati, da bodo sčasoma zopet premeščeni v nemške kraje in v kakšni situaciji je potem otrok, ki je hodil tri, štiri leta v slovensko šolo, pa ga posade potem naenkrat v nemško? Za nemške otroke je nemška šola ravno tako potrebna, kakor za slovenske slovenska. Druga stvar pa je, da naj slovenski starši pošiljajo svoje otroke v slovenske šole in da naj se uredi te šole tako, da bodo res odgovarjale potrebam. Če se v Šiski, ki je seveda pretežno slovenska, v Šiski, ki leži pred nosom glavnemu mestu, zanemarija slovensko šolo, je to seveda neodpustno in človek si potem lahko napravi pojem, kako mora biti po deželi.

Tudi v Hrastniku na Spodnjem Štajerskem snujejo nemško šolo. To boli gospoda R o š a in tudi mi smatramo za hud greh, če se ondotnim slovenskim staršem ne bi dalo priložnosti, da dobe njih otroci zadosten pouk v slovenskem jeziku. Ali kako utemeljuje gospod R o š svoj protest? »Ako bodo delavci znali nemško — pravi — ne bodo ostali doma, temveč pojdejo za boljšim kruhom v Nemčijo.« Gospodu R o š u torej ni ležeče na tem, da se ohrani slovenske otroke slovenskemu narodu, temveč trboveljski premogokopni družbi! Ne želi jih obvarovati potujčenja, temveč znanja in zmožnosti za boljše življenje. Naravno je pač, da se ne moremo strinjati s takimi nazori, ki dokumentirajo zagrizeno sovraštvo do delavcev. Mi želimo, da dobe slovenski otroci slovenske šole, ali da imajo tam priložnost naučiti se vsega, kar potrebujejo za življenje, in med take potrebe šteje tudi znanje nemškega jezika. Iz posledic svoje nerodne taktike bi se taki narodovci lahko naučili, da ne koristijo nikomur, nego — »Štajercijancem«. Nemško-nacionalni list v slovenskem jeziku porabi takoj priložnost, pa zatrobi: »Glejte, tako je. Torej — pošiljajte svoje otroke v nemške šole.« In nešteti starši, ki ne znajo strogo diferencirati, raz-

umejo le, da ni koristno, ker zahteva gospod R o š, pa menijo, da mora biti ravno nasprotno prav.

Več trezne pameti bi bilo torej tudi v tej stvari zelo potrebno.

Poslanec dr. Žitnik je odložil odgovorno uredništvo «Slovenca» in sedaj podpisuje Moškerc. Bil je res že zadnji čas, da je prenehala kričeča časnikarska nedostojnost, da štiti poslančeva imuniteta napade, za kakršne mora vsak drug list prevzemati odgovornost. Samo zloraba imunitete je omogočila klerikalnemu glasilu celo vrsto napadov in nedvomnih obrekovanj, za katere gotovo ne bi bilo imelo nikoli poguma, ako se ne bi bil mogel skrivati «odgovorni urednik» za imuniteto poslanca in tako narediti iluzorično vsako odgovornost.

Ponesrečil je na novi železnici med postajama Hudajužna in Podbrdo vlakovodja sodrug B o b n i č. Dne 17. t. m. je opazil, da vozi vlak prehitro. Povzpeli se je hotel zato na brzdo, pa so mu je v tunelu pri Grahovem izpodmaknila noga, tako da je padel med vozove in kolo mu je odrezalo nogo. Ostal je pri zavesti, pa si je za silo sam podvezal nogo, da bi preprečil izkryavljenje. Potem se je s težkim trudom, plezaje po vseh starih, povlekel kakšnih 150 korakov od mesta nesreče. Moči so ga jele že popolnoma zapuščati. Klical je na pomoč in s signalnim rogom je dajal znamenja, ki so jih končno slišali kmetje ter so ga rešili. Prepeljali so ponesrečenca v goriško bolnišnico.

Predavanje v Trstu. Društvo «Ljudski oder» v Trstu priredi tudi tekom letošnje zime vrsto predavanj, za katera so že razni predavatelji obljubili svoje sodelovanje o raznovrstnih in zanimivih predmetih. Predavanja «Ljudskega odra» so postala v Trstu, zlasti med zavednim delavstvom že zelo priljubljena in obžalovati je le, da je v drugih slovenskih krajih zanimanje tako majhno, da ne porabijo ugodne prilike, ki jo daje «Ljudski oder» z dosti veliko požrtvovalnostjo. Ne more se trditi, da bi bilo v tem oziru za slovensko ljudstvo v Trstu predobro preskrbljeno in brez bahanja lahko trdimo, da je «Ljudski oder» prvo društvo, ki je začelo razvijati na tem polju živahno in uspešno delavnost. Klic po višji izobrazbi je pač tudi tukaj slišati pogostoma; ali če se ponudi prilika, tedaj je sloji razven organiziranega delavstva nočejo porabiti, akoravno so predmeti predavanj v «Ljudskem odru» vedno zanimivi ter skrbijo društvo za vsestranost in je bil ton vseh konferenc vedno oddaljen od morilne suhoparnosti in tiste akademičnosti, ki zahteva od poslušalcev tako vsestransko učenost, katere ne premorejo niti znanstveniki po poklicu. Govorilo se je vedno tako poljudno, da so tudi povsem priprosti delavci lahko sledili izvajanjem konferencijev in ni ostalo nobeno predavanje brez koristi za poslušalce. A bila bi gotovo koristna še za marsikoga drugega razven delavcev. Nedvomno se bode udeležba delavstva letos še pomnožila, drugi sloji pa bodo škodovali le sami sebi, ako ostanejo pri stari apatičnosti. Prvi cikel letošnjih predavanj bode dne 25., 26. in 27. t. m. in bode obsegal sledeče predmete: 1. V četrtek, 25. t. m. ob 1/4 9. uri zvečer: «Socialni problemi». 2. V petek, 26. t. m. ob 10. uri dopoldan: «Delavci in država». 3. V petek, 26. t. m. ob 1/4 9. zvečer: «Žena in socializem». 4. V soboto, 27. t. m. ob 1/4 9. zvečer: «Proletariat in moderna književnost». Vsa predavanja se vrše v veliki dvorani «Delavskega doma» in je zanje povabljen sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane. Društvo je prepričano, da se jih udeleže tržaški slovenski delavci v obilnem številu ter da razvijejo tudi živahno agitacijo v krogih svojih znancev. To bode najboljša zadoščenje za prizadevanje «Ljudskega odra».

„Rdeči Prapor“ izvod po 10 v. se dobiva v Ljubljani v tobakarnah: Blaž, Dunajska cesta; Franzot, drž. kolodvor, Spod. Šiška; Kušer, Sv. Petra cesta; Pichler, Kongresni trg št. 8; Svatek, Glavni trg; Sešark, Selenburgove ulice; Velkavrh, Sv. Jakoba trg; Kleinstein, Jurčičev trg. — **Jesenice:** Mesar Jakob štev. 101. — **Trst:** Lavrenčič, Piazza Caserma. — **Gorica:** Krehelj Peter, Kapucinske ulice štev. 1. — **Reka:** Ricardo Camera, Corso 16.

Politični odsevi.

Obstrukcija v odseku za volilno reformo je že dobila vidno obliko. Pogajanja strank, ki jih vodi vlada, da bi se doseglo kompromis o kvalificirani večini, se vlačijo v neskončnost, ne da bi se bil pokazal doslej najmanjši uspeh. Odsekovo sejo, ki je bila sklicana za torek, so odložili vsled tega. V sredo pa je začela seja ob 11. dopoldan ter so govorili najprvo poslanci: Chiari, Kramar in Groß, potem pa je začel češki agrarec Zazvorka z obstrukcijskim govorom, ki še ni bil končan ob zaključku seje ob 1. popoldan, pa ga nadaljuje ob 3. popoldan.

Državni zbor, ki deluje prav malo, je razpravljal sedaj o lekarniškem zakonu. Osnovi, kakor jo je izdelal odsek, se pozna, da je vstrajna v privilegijskem parlamentu, stoječem strogo na kapitalistični podlagi. Odsekova manjšina, dr. Ellenbogen in dr. Ofner, je podala celo vrsto predlogov, ki naj bi popravili zakon na korist prebivalstvu in lekarniškimi nastavljenecem, a v tej zbornici je bilo vse zaman. Večina je odklonila skoraj vse predloge ter je sprejela načrt, ki mu gleda kapitalistični razredni značaj iz vseh gub.

Domobranski minister Schönaich je, odgovarjaje na interpelacijo o zavlačevanju reforme kazenskega procesualnega reda za vojaštvo, zatrdil, da je načrt že popolnoma izdelan ter da je doseženo med prizadetimi centralnimi instancami popolno sporazumljenje v vseh točkah, izvzemši sodni jezik. Vojno ministrstvo je podalo dne 9. avgusta obema vladama določene predloge o tej stvari, o kateri se sedaj razpravlja. Odgovora na svoje predloge pa vojno ministrstvo še ni dobilo. Glasovi, da je ogrsko justično ministrstvo zavrglo celi načrt, pa niso osnovani.

Zunanji minister Goluchowski utegne res kmalu postati «zunanji». Kakor znano, je bil njegov položaj v poletnem zasedanju delegacij zelo kritičen, ker je bila v ogrski delegaciji izredno huda opozicija proti njemu. Priblizuje se zopet delegacijsko zasedanje in s tem se ponavljajo glasovi, ki napovedujejo ostrejši nastop Madjarov proti Goluchowskemu. Obenem se oglašajo ogrski delegat grof Zichy v časopisju s trditvijo, da je bil v zadnjem zasedanju on tisti, ki je naskočil pozicijo Goluchowskega. Poklicalo se ga je pa na njegovo imanje in tam je dobil solnčarico, kar je porabil Goluchowski, da ga je dal vtakniti kot blaznega v norišnico, v pariškem listu «Matin» pa je dal objavljati članke, da mu nasprotuje edin ogrski delegat in še ta da je norec. Zichy napoveduje, da prime v delegaciji brezobzirno Goluchowskega in žuga z raznimi razkritji.

Dvotretjinska večina, po sebi malo tehtna beseda podrejenega tehničnega pomena, si je osvojila v avstrijski politiki važnost, kateri se bodo historičarji poznejših časov čudili kakor še nekaterim drugim anomalijam našega v abnormalnostih se gibajočega javnega življenja. PISOČI te vrstice, še ne moremo reči, ali dosežejo stranke v državnem zboru kompromis v tem vprašanju do tistega časa, ko pride ta list iz tiska. Ali brez obzira na končni efekt je boj zaradi te dvotretjinske večine tako značilen za avstrijske strankarske razmere, da se je treba ustaviti vsaj trenotek ob njem.

Nemške buržoazijske stranke, videče, da splava dosedanja nemška večina v državnem zboru brez rešitve po vodi, zahteva s skrajno razburjeno gesto, da se zagotovi favorizirano nemško pozicijo v volilni reformi tako, da se ne more izpremeniti volilnih okrajev in se ne

zmanjša nemške večine še bolj, ako ne glasuje za tako izpremembo dvotretjinska večina bodoče zbornice.

Večina Slovanov nasprotuje taki določbi, računajoča, da bode slovanska večina bodočega parlamenta prav lahko izpremenila volilne okraje na korist Slovanom, ako bode zadostovala enostavna večina.

Vsled tega strasten boj za in proti dvotretjinski večini. In vzbuja se domnevanje, da je to boj za posledice velikanskega pomena, za bodočnost, za obstanek ali za pogin. In strast kali vid.

Dvotretjinska večina ne prepreči tistega, česar se boje Nemci; enostavna večina ne izpolni tistega, kar upajo Slovani. Že držanje Poljakov bi moralo prepričati zlasti Slované, da je račun napačen, kajti Poljaki, Slovani, zahtevajo sami dvotretjinsko varstvo za svoje mandate, ki so jih lokavo izmamili Rusinom, slovanskim bratom. Brez poljskih glasov se ne dobi niti enostavne večine za izpremembo okrajev, Poljaki pa svojih glasov ne dajo. Tako je praktično dvotretjinska večina ravno toliko vredna, kakor enostavna, dokler ne pride drug upliv na razdelitev okrajev. Bilo bi pa zelo napačno misliti, da je tedaj nova volilna geometrija sploh nemogoča in da mora ostati sedanja razdelitev za večnost. Že zgodovina sedanje volilne reforme je v tem oziru zelo poučevalna. Parlament, ki po svoji večini sovraži splošno in enako volilno pravico, izdeluje reformo, ki priznava načelo splošnosti in enakosti; Nemci, ki imajo v sedanji zbornici večino, glasujejo za reformo, ki jih potisne v manjšino. Politične moči, ki so posilile tako delo, pa ne izginejo, temveč se narastejo, čim pride volilna reforma do praktične veljave. Življenje se ne ustavi, kadar bode načrt sankcioniran, politični razvoj pojde dalje. In če ne postavijo Slovani sami pameti na glavo, se morajo razmere izboljšati ravno Slovanom v korist. Poleg parlamenta, ki ima slovansko večino, je vendar nemogoča nemška, Slovanom sovražna vlada. Tedaj pa mora priti tudi ureditev narodnega vprašanja v tir in z njega rešitvijo, z narodno avtonomijo, ki je neizogibna za obstanek države, se sploh premakne vprašanje volilne pravice in centralnega parlamenta. Ne od enostavne, dvotretjinske ali tripetinske večine, temveč od dela slovanske večine in bodoče vlade je odvisna bodočnost nemških, zlasti malih narodov in da bode to delo pospešeno in uspešnejše v bodočem parlamentu ter da je najvažnejše zaradi tega, čimprej izgotovito volilno reformo, je jasno kakor beli dan. Torej je političen zločin, obstruirati volilno reformo zaradi dvotretjinske večine, bilo zanjo, ali proti njej.

Ogrski socialisti so sklenili, začeti nov boj za volilno reformo, ker se nova vlada in koalicija še ni zgenila, da bi kljub svoji obljubi in pogodbam s krono storila kaj v tem vprašanju. Prirejati hočejo vsako nedeljo shode v Budimpešti in po deželi in če bode treba, poprijeti tudi ostrejša sredstva. Pretečeno nedeljo je že bil tak shod v Budimpešti. Udeležilo se ga je po oficijoznih poročilih nad 15.000 oseb. Po deželi je bilo 15 shodov.

Stranka «kadetov» na Ruskem je nalila na kongresu v Helisingforsu mnogo vode v vino svojega nekdanjega radikalizma. Viborski manifest, ki so ga podpisali tudi njeni poslanci, je priporočal, naj narod ne plača davkov in naj ne da carju rekrutov. To stališče je helsingforski kongres popolnoma zatajil, češ, da taka agitacija ni umestna. Revolucionarnemu gibanju ne bode škodovala ta retirada, pač pa stranki kadetov. Socialno-demokratska stranka je sklenila, sedaj s tem večjo energijo voditi to propagando. Ni izključeno, da zapuste radikalnejši pristasi kadetovsko stranko.

Sodruga Parous (Helfert) in Deitsch, zlasti prvi dobro znan iz gibanja nemške socialne demokracije, ki sta bila obsojena na prognanstvo v Sibirijo, sta na transportu srečno pobegnili ter sta na polu v inozemstvo.

Na Angleškem se pripravlja stroga ločitev med socialisti in liberalci. V Peeblesu na Škotskem so sprejeli liberalci s 55 proti 34 glasov resolucijo, ki odklanja podpiranje samostalnih delavskih kandidatov. Med delavstvom nahajajo taki glasovi odmev, ki se naravno obrača proti celi liberalni stranki. V Cardiffu je dejal predsednik škotske rudarske organizacije na velikem shodu, da pozdravlja delavstvo napovedbo vojne; vojni minister Haldane se je menda učil zgodovine, pa bode vedel, da se je na Nemškem močnejšemu možu kar posrečilo, da bi bil zatrl socialiste. Cesar ni dosegel Bismarka, tudi angleški liberalci ne dosežejo.

Novi perzijski parlament je bil dne 7. t. m. v Teheranu. Guverner glavnega mesta je prečital prestolni govor, ki pravi, da se je pečal šah že osem let z mislijo, da uvede konstitucijo. Sedaj je prepričan, da je narod zrel za samoupravo in da ne bode zlorabljal svobode, pa pričakuje, da bode parlament podpiral vlado v njenem stremljenju po napredku. Prepričanje o zrelosti naroda je dosegel šah najbrže vsled — ruskih bomb.

Strokovni pregled.

Pragerako. (Ustanovitev organizacije.) V ponedeljek, 8. t. m., je bil tukaj ustanovni shod podružnice splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo. Centralo je zastopal sodrug Kopač iz Trsta. Ko so bila potrjena pravila prečitana in opravljene formalnosti, je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik sodrug Jurij Pak, namestnik Alfred Pečenin, zapisnikar Josip Zorec, namestnik Fr. Vodenik, blagajničarji Peter Vidovič in Simon Wesiak za Primorsko, Josip Dečman za Slov. Bistrico, Valentin Gomilšek za Poljčane, Fran Čretnik za Grobelno; knjižničarja Fran Oset in Josip Stern, pregledovalca Karol Zelan in Viljem Lan, odbornika Andrej Satler in Ivan Weiß.

Hrvatske strokovne organizacije imajo dne 25. in 26. decembra t. l. svoj splošni strokovni zbor v Oseku. Na dnevnem redu je: 1. Poročilo zagrebskega strokovnega odbora. 2. Centralizacija strokovnega gibanja. 3. Eventualnosti.

Društvene vesti.

Zabavni odsek društva «Arte moderna» v Trstu priredi v nedeljo dne 21. t. m. ob 8. uri zvečer v delavskem domu II. nadstr. veliki družinski večer, na katerem se bode predstavljalo igre: «Učitelj», v 1. dejanju; «Jezik zapostavljene ženske», veseloigra v 1. dejanju in «Tatovi», igra v 1. dejanju. Po dovršenih predstavah sledi ples, ki bo trajal do polnoči.

Iz stranke.

Hrvatski strankin zbor. Glavni odbor hrvatske socialno-demokratske stranke sklicuje na 23. in 24. decembra t. l. svoj četrti redni strankin zbor, za katerega predlaga sledeči provizorični dnevni red: 1. Poročilo glavnega odbora: a) politično, b) blagajniško. 2. Poročilo nadzorovalnega odbora. 3. Tisk stranke. 4. Agitacija ter organizacija poljedelskega delavstva. 5. Volitev glavnega in nadzorovalnega odbora. 6. Eventualnosti. Zbor bode letos v Oseku.

Socialni pregled.

Iz Trsta se nam piše: (Zmaga uslužbencev c. kr. glavnih skladišč.) Dne 30. septembra so sklenili uslužbenci c. kr. glavnih skladišč, predložiti načelnistvu uprave ultimatum, s katerim so zahtevali tekem treh dni popoln odgovor na spomenico, ki so jo bili predložili dne 6. marca t. l., na katero se je le deloma poravnalo pred kratkim krivice, ki jih trpe omenjeni delavci.

No, nekoliko groženja ne de nikdar slabo in ako se na spomenico ni trgovinsko ministrstvo niti oziralo iz početka, se je po ultimatumu takoj lotilo «proučevanja» razmer omenjenih delavcev in komisija, ki je zastopala delavce, je lahko ponosna na tako hiter uspeh, ki so nanj gotovo mnogo uplivala izjave solidarnosti vseh tukajšnjih socialističnih organizacij tudi za slučaj, ako bi bilo treba nastopiti drugo, nevarnejšo pot v dosego pravičnih zahtev.

Dne 8. t. m. je dala uprava glavnih skladišč odgovor na spomenico in ta odgovor, v katerem so izpolnjene malone vse zahteve delavcev, je velikanska zmaga mlade organizacije. Pol milijona kron so dosegli delavci za zboljšanje svojih, dosedaj zelo slabih gmotnih razmer. Poviša se plačo sorazmerno po kategorijah in oddelkih. Dovolj se starostno doklado nekaterim delavcem po 12, drugim po 16 letnem delu za 100 kron na leto, ki se povisajo za drugih 100 na vsaka nadaljna 4 leta do 20 let službovanja. Zboljšalo se je mezde pri izrednem delu. V slučaju bolezni dobe vsi stabilni delavci vsa plača, izvzemši seveda podporo bolniške blagajne.

Kakor stabilnim, tako se je zboljšalo položaj tudi provizoričnim delavcem, ki dobe tudi sorazmerno s sedanjo po 20 ali celo 30 procentov zvišanja na plači. Predolgo bi bilo poročati o vsem izboljšanju, dovolj je, da take zmage v tako malem času ni gotovo žela še nobena organizacija, še nobena stroka, kakor delavci omenjenih skladišč in to — kakor govori odgovor — s priznanjem vladne oblasti same, ki je, uvažuje življenske razmere delavcev, važnost, ki jo ima prosta luka v Trstu ter poslovanje glavnih skladišč, združeno z velikim trgovinskim prometom in konkurenco, ki se mora tudi upoštevati, je na željo delavcev merila z najobilnejšo mogočo mero, da ustreže delavcem.

Ne preostaja nam nič drugega, nego da spomnimo pri tem slučaju vse delavce, naj se ozro na to zmago tržaških delavcev, ki so potom organizacije želi tako velik uspeh in pojmiyo naj, da je le potom organizacije, le z združenjem mogoče zboljšati si življenje.

Sloga tlači — nesloga slači.

Na zborovanju, ki se je vršilo v ponedeljek, dne 8. t. m., na katerem je odbor organizacije poročal o tem uspehu, se je sprejelo soglasno sledečo resolucijo:

«Uslužbenci glavnih skladišč v tem, ko izražajo vsem delavskim organizacijam najiskrenejšo hvaležnost za izraze solidarnosti v slučaju boja, zavračajo užaljeni vsako vmešavanje v lastno stvar od strani državnih poslancev tržaške buržoazije.» No! gospod Pitacco se bo moral drugikrat vsaj vzdrževati vtikanja svojega nosu v stvari, pri katerih nima prav ničesar opraviti in kamor ga nihče ne sili. Obenem pa so delavci sklenili, dati vsak po 60 vin. ter nabrano svoto razdeliti na polovico za «Rdeči Prapor», polovico pa za «Lavoratore».

Trst. (Stavka krojačev.) V četrtek 11. t. m., so stopili krojači in šivilje moških oblek v stavko. Zahteve teh res sramotno plačanih delavcev niso velike in vendar se gospodarji niso niti zmenili za memorandum, ki so jim ga delavci predložili, pač pa so na vse možne načine grozili in seveda tudi s tem, da so jih smatrali vse za odpuščene iz dela, ako ne pridejo delati v ponedeljek 15. t. m. V to svrhu so sklicali tudi delavci shod v «Delavskem domu», kjer so pretresali vprašanje, ali naj gredo delat ali ne. Po predlogu sodruga Pagninija se je sklenilo glasovati po tajnih listkih, uspeh glasovanja je bil ta, da sta bila za delo le dva listka, dočim so bili vsi drugi za nadaljevanje stavke, dokler se ne pride z gospodarji do kakega kompromisa. Sklenilo se je, naznaniti to gospodarjem, ter obenem povedati, da ostane posredovalni odbor tisti, ki je bil prvotno izvoljen. — Delavcem drugih dežel je to naznanjeno.

Tiskovni sklad:

Zelezničarji v Trstu 100 K. — J. Kopač 15 K 85 h. — Ivan Presterl, Ljubno, 1 K 40 h. — Josip Čepon, Trst, 40 h.

Objava.

Zagorje. Slavno uredništvo! Blagovolite priobčiti v Vašem cenjenem listu naslednjo objavo: V številki z dne 13. t. m. je prinesel list «Slovenec» članek pod naslovom: «Čobalov konsum» lažnjivo poročilo, ki ima namen, kakor se mi zdi, z njim Čobalu krasti poštenost. Čobal je že enkrat v Vašem cenjenem listu v «poslanem» izjavil, da ne mara polemizirati z lažnjivim listom «Slovenec», zaradi tega se usojam jaz nekoliko pečati. Z omenjenim člankom... je najbrže v zvezi oni žganjar, ki je seveda najbolj zainteresiran na tem, da bi mu Čobal napravil prostor v konsumu, kjer bi mu bila bolj prilika dana «Urha» klicati, kakor sedaj, kajti na svojem sedanjem mestu se mu «Urha» klicati itak že prepoveduje. Trditve, bodisi o zborovanju v gostilni pri Müllerju, bodisi o konferenci 30. septembra t. l., da bi ji bil sklical Čobal, je neresnična, nego sklicali so ji drugi zaupniki. «Slovenec» poročevalec je zavlil stvar in skušal podkati Čobalu nekaj, kar najbrže sam ne veruje. Prav tako je izmišljeno, da bi bil Čobal skladiščarju Ostrožniku prigovarjal, da naj odstopi. Glede drugega skladiščarja I. Dernovška je Čobal gotovo storil svojo dolžnost, o čemer se ga je obvestilo. Dokazanega pa tudi v tej stvari ni sicer ničesar, in Dernovšek naj toži to «slovensko šanklavsko glasilo» zaradi krive dolžitve. V omenjenem članku čista tudi dopisnik Alojzija Strajnerja, potem Jakoba L., Franca P. in Ivana G. Ne vem, jeli so omenjeni res tudi v zvezi s tem člankom, ki ni drugega, kakor klerikalna hinavščina, ali ne. Neverjetno se mi dozdeva, da bi bilo to istina, ker jih že dolga leta poznam kot dobre, poštene sodruge. Če pa izrablja klerikalna hinavščina njihova imena, ne da bi bili oni krivi, naj jo primejo za ušesa.

L. J.

Cenjenemu občinstvu vobče in posebno se delavstvu najljubnejše naznanjam, da sem s 1. oktobrom 1906 prevzel

gostilno „Nemški vilez“

v Ljubljani, na Rimski cesti št. 5

in bom točil **najboljša vina** in izvrstno **domače Auerjeve pivo.**

Priporočam obenem svojo dobro **domače kuhinje** vsem onim, ki žele imeti stalno hrano, prav po zmernih cenah.

Zanesljiva, dobra in točna postrežba.

7—2

Gregor Vrhovnik.

Sitb vauko gospodinja je povročena družinski blaginji!

Kathrein's Kneipp's
sladna kava

Je po Kathrein'sjevem načinu svojega prečiščanja okusna, zdravila v gnetenju in pečenju, ima torej nepremerljive prednosti za vauko gospodinjstvo!

Pridržite pri nakupovanju kave, da ne boste zapeljani, in se prepričajte, da imate na roki Kathrein'sjevo sladno kavo.

Pisarna upravnistva

„Rdečega Prapora“

je otvorena za najnujnejše stvari tudi ob nedeljah in praznikih med 9. in 10. uro dopoldne. Ob delavnikih pa od 9. do 12. ure in od 3. do 6. ure.

Naročniki

ki ne dobe kake številke našega lista, naj takoj napišejo listek z naslovom:

„Reklamacija, „Rdeči Prapor“, Ljubljana“

in navedo, katere številke niso prejeli. Take reklamacije so postnine proste.

Zaloga in tovarna

pohištva vsake vrste

52—96

Aleksandra Levi Minzija

Trst — Piazza Rosario 2 — Trst

(šolsko poslopje).

Bogat izbor v tapeterijah, zrcalih in slikah. — Ilustriran cenik gratis in franko vsakemu na zahtevo. — Cene brez konkurence. — Predmeti se postavijo na brod ali železnico, ne da bi se za to kaj računalo.

Ugodna prilika za nakup radi steca neke velike tovarne

samo 3 goldinarje

stane poštni zabojček 5 kilogramov celotne teže (približno 50—60 komadov) pri stiskanju malo poškodovanega, lepo zvrženega, ročno dišečega

25—8 toaletnega mila

venja vijoličnega, vrtničnega, osončnega, solnčnega, spajkinega, lilijno-mlečnega, smarničnega, broskvinca cveta i. t. d. Raspošilja proti povzetju

podjetje Manhattan

Budimpešta VIII, Bezserdy-utca 3.

Vsaka ponaredba in ponatisek je kazniva.

52—9 Edino pravi je

Thierryev balzam

le z zeleno znamko nune. Zakonito zavarovan. Davno znamenito neprekosljiv proti motenju v prebavljanju, želodnim krčem, koliki, nahodu, prsnim bolečinam, influenci i. t. d. — Cena 12 malim ali 6 velikim steklenicam ali eni specialni steklenici s patentno zaponko 5 K franko.

Thierryevo centifolijno mazilo je obče znano kot non plus ultra

za vse še tako stare rane, vnetja, poškodbe kože in otekline vseh vrst. Cena 2 lončkoma K 3.50, pošilja franko le proti naprej poslanemu denarju ali povzetju

lekarna A. Thierry v Pregradu p. Rog. Slatini

Brezurica s tisoč izvirnimi zahvalami brezplačno in franko. Dobiva se v vseh večjih lekarnah in medicinskih drogerijah.

Kavarna

„LEON“

v Ljubljani, Stari trg 30

je vsak torek, četrtek, soboto in nedeljo

vso noč odprta.

Z odličnim spoštovanjem

15—9

Fani in Leon Pogačnik.

HOTEL „VEGA“

v Spodnji Šiški pri Ljubljani

18—8

ob glavni cesti nasproti ljudski soli.

se priporoča slavn. občinstvu za mnogobrojni obisk. Točijo se pristna bizeljska, ljubomerska, dolenska in vipavska vina ter mengiško dvojno marčno pivo.

Gorka in mrzla jedila ob vsaki uri. — Posebna soba za večje družbe in za društva je na razpolago.

Velik vrt

s teraso in krasnim razgledom na kamniške planine in na Smarno goro.

Za tuje

novi opremljene sobe: postelja 1 krono, soba z dvema posteljama 2 kroni.

Jako ugodna prilika za letoviščarje, za katere se cena primerno zniža.

Na razpolago so vsi domači listi.

Cene navadne, postrežba točna!

Z odličnim spoštovanjem

Anton Maver, lastnik.

Raspošiljanje blaga na vse kraje sveta!

Najcenejša, največja eksportna tvrdka!

H. SUTTNER urar, Ljubljana

Mestni trg nasproti rotovža

prej v Kranju

priporoča svojo veliko, izborno

zalogo finih

švicarskih ur,

briljantov, zlatnine in srebrnine

17—7

v veliki izberi po najnižjih cenah.

V dokaz,

da je moje blago res fino in dobro, je to, da je raspošiljam po celem svetu. — Na stotine pohvalnih pisem je vsakomur prostovoljno na ogled, da se lahko sam prepriča.

Prosim zahtevajte veliki novi cenik, ki se pošlje zastonj in poštne prosto.

Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg

Telefon št. 163.

v Ljubljani

Telefon št. 163.

52—10

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in v steklenicah.

Telefon št. 187.

Zaloga v Spodnji Šiški.

Telefon št. 187.